

Підручник української літератури в системі засобів формування компетентного учня-читача

В. М. Тищенко

Процес формування читацької компетентності є результатом усієї системи впливів на особистість учня, його інтелектуальний і духовний розвиток. Одним із найбільш дієвих інструментів цього процесу є підручник – основний засіб навчання і розвитку. Формування читацької компетентності передбачає спеціальну організацію процесу взаємодії учня з підручником літератури, який має бути спрямований на розвиток основних прийомів організації, здійснення, оцінювання читацької діяльності.

Відтак, окрім основних функцій – інформаційної, пізнавальної і виховної, – особливої ваги набуває організаційно-процесуальна функція, що забезпечує керівництво навчальним процесом.

У змісті і структурі підручника «Українська література. 10 клас» (рівень стандарту), створеного авторським колективом науковців відділу навчання української мови і літератури, закладені методи і прийоми засвоєння інформації, розвитку предметної і ключових компетентностей, а також рекомендації щодо реалізації самоуправління процесом їх формування, передбачено підготовку учня до самостійної творчої діяльності. Зміст підручника зорієнтований на врахування і підтримку особистісних інтересів старшокласників.

Методичний апарат підручника побудований таким чином, щоб учні могли здійснювати самоконтроль, усвідомлювати й критично оцінювати зміст художньо-публіцистичних нарисів. Пропоновані запитання і завдання реалізують вимогу розвитку усного та писемного мовлення, а також передбачають здійснення міжпредметних зв'язків. Підвищенню загальної культури і культури читання сприяє словниковий коментар («Довідник читача»), осягненню літератури в її діалогічних зв'язках з іншими видами мистецтва – матеріал рубрики «Культурно-мистецький контекст». Таким чином формуються відповідні уміння вивчати літературний твір у діалозі з іншими видами мистецтва, розвиваються літературно-творчі здібності, уміння виражати власне сприйняття літературного твору засобами інших видів мистецтва.

У ході апробації рукопису підручника «Українська література. 10 клас (рівень стандарту)» було підтверджено, що читацька компетентність набувається учнями у процесі активної пізнавальної діяльності та діалогу з твором, автором, літературним героєм, однокласниками, педагогом. За такої умови навчальна книга стає ефективним засобом організації навчально-виховного процесу на уроках української літератури в старшій школі.